

רבי יוחנן אמר עובר בעשה משום שדרש את הפסוק "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן" שדווקא בהמה, אין. אבל חיה, לא. ריש לקיש אמר אינו עובר עליו בולא כלום, כי החוא פסוק זה למצוה נכתב, שרק בהמה יש מצווה בהקרבתה, ואילו הקרבת חיה רשות היא,⁹ אבל אין איסור בהקרבתה.¹⁰

פליגי שאינו לאו, אלא איסור עשה⁸ ואין לוקין עליו. כי פליגי ריש לקיש ורבי יוחנן בחיה טהורה שהעלה אבריה על גבי המזבח, אם עובר באיסור עשה. והכי איתמר: רבי יוחנן אמר: עובר המעלה אברי חיה טהורה על גבי המזבח בעשה, ריש לקיש אמר: אינו עובר בולא כלום.

שהוא הדין לחיה טהורה שאינה ראויה להקרבה. אבל ריש לקיש הסובר שיש כאן מיעוט מיוחד לענין בהמה טמאה, הרי שאין להוציא ממיעוט זה דין נוסף לחיה טהורה.

8. בכתבי הגרי"ז מסתפק, באיסור בהמה טמאה, אם ענין פסולו הוא רק משום שאינה בקר וצאן, וכמו בחיה טהורה, שודאי אין בה שום פסול, ורק משום שאינה בקר וצאן סובר רבי יוחנן בסמוך שאסורה, או שיש בה פסול משום היותה בהמה טמאה, ולא רק משום שאינה בקר וצאן. והביא ראיה ממה שמצינו שהקרבת בהמה טמאה, אסורה גם לבני נח [שלא נצטוו בדין הקרבת בקר וצאן]. הרי שיש שם פסול וחלות דין שבהמה טמאה אינה ראויה להקרבה.

9. כן פירש רש"י, ובקרבן אורה כתב, שמדברי הברייתא המובאת בהמשך הגמרא להקשות על ריש לקיש, משמע שאף אם נסבור שחיה כשרה להקרבה, מכל מקום לכתחילה לא יביא חיה, וכלשון הברייתא "יכול לא יביא ואם הביא כשר", ולכך פירש, שכונת רבי יוחנן "למצווה", היינו שלכתחילה לא יביא אלא בהמה, ואם הביא חיה כשר, וכדוגמת הברייתא לקמן מתלמיד שאמר לו רבו הבא לי חיטין, והביא לו שעורים, שעל אף שעשה שלא כהוגן בהביאו שעורים, שהרי נצטווה על חיטין, מכל מקום יקבלם רבו מידיו כי חיטים ושעורים קרובים במינם הם, ולא נתכוון לעבור על דברי רבו אלא

את מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש באופן שונה, והיינו שחלקו על העלאת אברי חיה, א"כ מה שייך בזה לשון "אסברא לך" הרי אין הוא מבאר את מחלוקתם אלא מעמיד מחלוקת אחרת?

וביאר בזה הגרי"ז, שיסוד מחלוקתם של רבי יוחנן וריש לקיש הוא, מהו גדר המיעוט שנתמעט מ"מן הבקר ומן הצאן", ריש לקיש סובר, שהוא מיעוט מיוחד על בהמה טמאה שאינה נקרבת, ואילו רבי יוחנן סובר, שאין זה אלא מיעוט כללי המורה שכל מה שאינו ממין בקר וצאן, אינו ראוי להקרבה, וסברה הגמרא, שלריש לקיש לוקים על איסור זה, על אף שהוא לאו הבא מכלל עשה, כיון שהוא מיעוט מיוחד על בהמה טמאה, ולא ככל לאו הבא מכלל עשה, הנלמד מכללות הדבר, ועל כך שאלה, מהברייתא של "אותה תאכלו" שמבואר בה שאף שהפסוק בא למעט בהמה טמאה בדווקא אף על פי כן אינו אלא עשה, ואין לוקין עליו [אלמלא הלאו הנאמר שם במפורש], ומוכח שאף על לאו הבא מכלל עשה כזה שהוא מיעוט מיוחד אין לוקין עליו, ואם כן, הוקשה לגמרא מהי הנפקא מינה בין ריש לקיש הדורש מיעוט זה לבהמה טמאה דווקא לבין רבי יוחנן הדורש כמיעוט לכל דבר שאינו בקר וצאן? ותירצה הגמרא, "אסברה לך" שאמנם לגבי בהמה טמאה אין חילוק בגדר הדרשה, ואף ריש לקיש מודה שאינו לוקה על הקרבתה. אבל החילוק בדבריהם הוא, לגבי חיה טהורה, לרבי יוחנן הסובר שכל דבר שאינו בקר וצאן התמעט מפסוק זה, הרי